

حجب، حجاب و اخلاق

حامد خانجانی

دانش آموخته فلسفه اخلاق

مسئله حجاب در ایران را نمی توان تنها در قالب یک کشمکش سیاسی یا حقوقی در نظر گرفت. این مسئله در عمق خود، تقابل دو نگرش متعارض درباره اخلاق، فضیلت و سازوکار جامعه انسانی است. از یک سو، نگاهی قرار دارد که فضیلت را امری درونی و نشأت گرفته از خرد و تربیت فردی می داند و ازسوی دیگر، دیدگاهی که فضیلت را در تبعیت از هنجارهای بیرونی و اعمال اجبار جست و جومی کند. این نوشتار با تکیه بر این تمایز استدلال می کند که سیاست حجاب، نه تنها در خدمت «حجب» به عنوان یک صفت اخلاقی نیست، بلکه با تبدیل آن به یک فعل تحمیلی، خود بزرگترین مانع در مسیر شکوفایی اخلاقی و انسجام اجتماعی شده است. در مسئله حجاب، حکومت هم خود را مسئول پوشش و ظاهر زنان و هم مراقبت از ایمان دینداران می داند. از دیدگاه فلسفی و اخلاقی، «حجب» یک حالت نفسانی و یک صفت باطنی است. این مفهوم، ریشه در خرد و تربیت فرد دارد و از طریق خودآگاهی، پرورش درونی و خویشننداری حاصل می شود. این خصلت، نمود بیرونی خود را در رفتارهای متنوعی می یابد که می تواند شامل لباس و نوع پوشش نیز باشد، اما هرگز به آن محدود نمی شود. در مقابل، «حجاب» یک فعل بیرونی و یک فرم تحمیل شده است. این فعل، زمانی که با الزام قانون و مجازات همراه شود، از حوزه اخلاق خارج و به عرصه اجبار، اطاعت و تهدید وارد می شود. این پرسش مطرح است که آنچه ایمان را می بُرد و اساس روابط و خانواده را سُست می کند، چیست؟ و نوع پوشش افراد جامعه چه نسبتی با آن دارد؟ پاسخ از منظر فلسفه اخلاق این است: آنچه موجب خدشه به ایمان مردم و اساس خانواده است، سستی در مبانی فکری و تربیتی افراد است. آنچه حکومت با اصرار بر حجاب، نگران آن است، با پوشش کامل زنان تأمین نمی شود. مسئله در پایداری شخصیت فرد و حفظ بیان خانواده، کنترل هیجانات است. جامعه ای که در آن مهارت های مدیریت خشم، غم، شهوت و ترس آموزش داده نمی شود، چگونه می تواند روابطی پایدار بسازد؟ مسئله، قدرت انتخاب و تسلط بر روش های تصمیم گیری است. خانواده ای که در آن برخورداری از عقلانیت فرض گرفته نمی شود، احترام به شخصیت و استقلال افراد نهاده نمی شود و میان اعضای آن گفت و گویی عمیق و عقلانی در جریان نیست، چگونه در برابر بحران ها مقاومت می کنند؟ اجبار، نقطه مقابل پرورش قدرت انتخاب است. مسئله در مراقبت از شخصیت افراد و خانواده، خودباوری و انسجام روانی است. انسانی که از درون دچار تردید و بی پناهی است، نمی تواند پیوندی عمیق با همسر، خانواده و جامعه خود برقرار کند. این خودباوری یک محصول تربیتی است که فرد را قادر می کند تا خود را به عنوان فاعلی اخلاقی بشناسد. ساختاری که برای چهار دهه، اهم دغدغه اش ظواهر دینی بوده و سربایه فرهنگی و سیاسی خود را روی نمادهای بیرونی متمرکز کرده و از پرداختن به موضوعات فکری و فرهنگی غافل مانده، در حقیقت با دست خود به تضعیف بنیان های اخلاقی جامعه اقدام کرده است. نکته دیگر این است که به نظر نمی رسد عمده مخالفان با حجاب، خواهان برهنگی و بی بندوباری باشند. بلکه مسئله «آزادی انتخاب» است. مسئله اجبار است، نه لزوماً پوشش کامل. به نظر می رسد بسیاری از معترضان، مخالفی با اصل حجاب ندارند. چه بسا اگر فضای آزاد و عاری از اجبار وجود داشته باشد، بسیاری از زنان انتخابشان همان پوشش کامل است. موضوع دیگر، تأثیر مسائل اقتصادی بر تضعیف شخصیت و ایمان افراد و برهم زدن روابط خانوادگی است. فقر، بی عدالتی و نبود چشم انداز معیشتی، بستری را فراهم می آورد که در آن کرامت انسانی خدشه دار می شود و انسان را در حالت اضطراب قرار می دهد. موضوعی که صدها برابر از بی حجابی، ویرانگرتر است و در این چنددهه اخیر شاهد بوده ایم که شرایط اقتصادی و معیشتی مردم چه شرایطی داشته است. سیاست حجاب، «حجب» را که یک صفت و خصلت درونی است، به یک فعل بیرونی و تحمیلی تقلیل داده و در این مسیر، هم امکان پرورش فضیلت های اخلاقی را نابود کرده، هم با ایجاد ریاکاری گسترده، بنیادهای اعتماد اجتماعی را سست نموده است. راه حل واقعی برای تقویت شخصیت افراد، خانواده و جامعه، نه در اجبار، که در تمرکز بر «امور فکری و فرهنگی» است: در پرورش مهارت های هیجانی و تصمیم گیری، در احترام به قدرت انتخاب، خودمختاری و استقلال افراد، و در «عدالت اقتصادی» که بستر لازم برای شکوفایی اخلاقی را فراهم می آورد. تا زمانی که حکومت به جای درون انسان ها، مشغول پوسته بیرونی آنان است، نه تنها «حجب» را گسترش ندهاد، که خود به مانعی در راه آن تبدیل شده است.

۱۶

۲۴ ساعت

24 HOURS

hammihanmedia@gmail.com

@Hammihanonline

تلفن روابط عمومی: ۰۸۸۷۴۹۳۰۰ • تحریریه: ۰۸۸۷۳۰۲۹۱ • آگهی ها: ۰۸۸۷۳۵۲۰۷ • نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸ • لیتوگرافی و چاپ: هم‌میهن • تلفن چاپخانه: ۰۲۱۴۶۸۲۱۱۱۴ • توزیع: نشر گستر امروز نوین • تلفن: ۰۲۱-۶۱۹۳۳۰۰۰

• صاحب امتیاز و مدیر مسئول: غلامحسین کریاچی
• مشاوران: عباس عیدی و احمد زیدآبادی
• سردبیر: محمدجواد روح • معاون سردبیر: مهرداد خدیر • دبیر آنلاین: شبنم رحمتی
• دبیران گروه ها: فرزانه طهرانی (اقتصاد) • آرمین منتظری (دیپلماسی و بین الملل)
• علی ورامینی (رسانه و فرهنگ) • سمیه متقی (سیاست) • الناز محمدی (جامعه) • آرش خاموشی (عکس)
• مدیر اداری و آگهی ها: شاهرخ حیدری
• مدیر هنری: مهدی قربانی تبار
• هادی حیدری (طرح و کاریکاتور) • حروفچینی و ویراستاری: شهرام هادی

نیمکت لرزان و آینده ای نامعلوم

پرسپولیس شرایط عجیبی را پشت سر می گذارد، از مطرح شدن نام آذری جهرمی برای مدیریت تا دوروایت از شوه گرفتن اوسمار

▼ ویدئوی جنجالی اوسمار؛ جنگ پنهان ایجنت ها

در میانه تمام شایعات مربوط به نیمکت، ویدئویی در فضای مجازی منتشر شد که محتوای آن به سرعت به یکی از موضوعات روز فوتبال ایران تبدیل شد. در این ویدئو اوسمار - مربی سابق پرسپولیس - در حال گفت و گو با فردی معرفی شده به عنوان «ایجنت» است و از او می خواهد که مبلغ ۲۰ هزار دلار پرداخت کند تا بازیکنی را به پرسپولیس بیاورد. این ویدئو نخستین بار توسط کانالی در اینستاگرام منتشر شد، سپس در رسانه هایی چون «ورزش سه» و «خبرآنلاین» باز نشر یافت. هنوز هیچ مرجع رسمی ای اصالت ویدئو را تأیید نکرده، اما محتوای آن باعث شد بحث تازه ای درباره نقش ایجنت ها در تصمیم های فنی باشگاه بالا بگیرد. آنچه مشخص است، ایجنت ها در تلاش هستند تا گزینه ها را بسوزانند و مربی خودشان را معرفی کنند. «این ویدئو هر چند ممکن است بخشی از سناریوی جنگ ایجنت ها باشد، اما نشان می دهد که بخش مهمی از فوتبال ایران توسط افرادی مدیریت می شود که نظارت پذیر نیستند و از طرفی هم مشخص است، ساختار فعلی مانع از رقم خوردن اتفاقات بیرون از دایره فوتبال نمی شود. البته باید به این موضوع اشاره کرد که قبل و بعد از این ویدئو مشخص نیست و تا زمانی که تمام ویدئو منتشر نشود، نمی توان تحلیل درستی از آنچه بین دو نفر گفته شده، داشت. به نظر می رسد پشت پرده انتشار این ویدئو، رقابت دو گروه ایجنت برای معرفی گزینه های خود به پرسپولیس است. گروهی از ایجنت ها در تلاش اند تا اوسمار را دوباره به تیم بازگردانند، در حالی که گروهی دیگر روی مربیان اروپایی سرمایه گذاری کرده اند. انتشار این فایل، هم زمان با افزایش احتمال برکناری هاشمیان، از نظر زمانی بسیار مشکوک تلقی شده است.

▼ پاتریس کارترون؛ فرانسوی در صف انتظار نیمکت

در کنار تمام این حاشیه ها، نام پاتریس کارترون، سرمربی فرانسوی و چهره شناخته شده فوتبال خاورمیانه، به عنوان یکی از گزینه های جدی نیمکت پرسپولیس مطرح شده است. کارترون که سابقه هدایت الاهلی مصر، الرجا مراکش، التعاون عربستان و ام صلال قطر را دارد، در حال حاضر با باشگاه قطری قرارداد دارد اما طبق گزارش «الشرق قطر»، حق فسخ قرارداد او تنها ۳۰۰ هزار دلار است. این رقم برای باشگاهی با بودجه پرسپولیس، عددی قابل پرداخت محسوب می شود و از همین رو برخی رسانه ها از آغاز تماس های غیررسمی با مدیر برنامه های او خبر داده اند. «کارترون به پیشنهاد پرسپولیس بدبین نیست و در صورت دریافت تضمین مالی و استقلال فنی، احتمال جدی برای حضور در ایران دارد.» گفتنی است، کارترون در سپاهان بدون شکست بود و با این تیم به مقام نایب قهرمانی در لیگ برتر رسید و قهرمانی در جام حذفی را نیز به ارمغان آورد اما در شرایط جنگی، قراردادش را با سپاهان فسخ و راهی کشور قطر و تیم ام صلال این کشور شد.

▼ بازی جمعه؛ نقطه عطف یا پایان مسیر؟

در مجموع بازی جمعه برای پرسپولیس، فقط یک دیدار لیگ برتری نیست. این مسابقه ممکن است به نقطه عطفی در تاریخ اخیر باشگاه تبدیل شود؛ دیداری که می تواند آینده هاشمیان، سرنوشت مدیران و حتی ترکیب فنی تیم را تعیین کند. در چنین فضایی، هر نتیجه ای معنای خاص خود را دارد؛ پیروزی می تواند عمر نیمکت فعلی را موقتاً تمدید کند و شاید روندی از آرامش نسبی ایجاد نماید. اما شکست احتمالاً به معنای آغاز فصل تازه ای از تغییرات خواهد بود؛ فصلی که شاید با ورود مدیرعامل جدید، خداحافظی با هاشمیان و حضور مربی خارجی آغاز شود. در هر دو صورت، آنچه مسلم است، این است که پرسپولیس بیش از بازی با ذوب آهن در یکی از پرتنش ترین مقاطع تاریخ اخیر خود قرار گرفته است. نیمکتی که هر روز بیش از پیش لرزان می شود، مدیریتی که در انتظار تصمیمات کلان است و هوادارانی که دیگر صبرشان به سر آمده. پرسپولیس جمعه به زمین می رود، اما شاید نتیجه اصلی در پشت صحنه و اتاق هیئت مدیره رقم بخورد؛ نه روی چمن ورزشگاه آزادی.

گروه ورزش هم‌میهن: پرسپولیس در حالی جمعه این هفته در ورزشگاه آزادی به مصاف ذوب آهن اصفهان می رود که نه تنها نتیجه این مسابقه، بلکه سرنوشت نیمکت سرخ پوشان نیز در هاله ای از ابهام قرار دارد. وحید هاشمیان، سرمربی فعلی تیم، فعلاً از حمایت نسبی هیئت مدیره برخوردار است و موقتاً در سمت خود ابقا شده، اما تقریباً همه در اطراف باشگاه می دانند که این ابقا بیشتر به دلیل شرایط اضطراری و نبود گزینه جایگزین فوری بوده است. در روزهای گذشته نام های متعددی برای جانشینی او مطرح شده و حتی برخی منابع از تماس های غیررسمی با مربیان خارجی خبر داده اند. هم زمان شایعاتی درباره تغییر در ساختار مدیریتی باشگاه و احتمال حضور محمدجواد آذری جهرمی در سمت مدیرعامل پرسپولیس، فضای باشگاه را بیش از پیش متشنج کرده است. در این میان ویدئویی از اوسمار، مربی پیشین پرسپولیس، منتشر شده که بُعد دیگری از جنگ ایجنت ها در اطراف تیمکت سرخ را آشکار کرده است. در این گزارش آخرین وضعیت عجیب باشگاه پرسپولیس را بررسی کرده ایم.

▼ نیمکت پرسپولیس روی لبه تیغ

پس از شکست پرسپولیس برابر خیبر خرم آباد در جام حذفی، فشارها بر هیئت مدیره و کادر فنی به اوج رسید. رسانه های ورزشی در روزهای بعد از این شکست، به طور گسترده از احتمال برکناری وحید هاشمیان خبر دادند. هاشمیان پس از ناکامی های متوالی، حمایت بخش قابل توجهی از مدیران باشگاه را از دست داده است و در صورت عدم پیروزی مقابل ذوب آهن، تغییر در نیمکت پرسپولیس حتمی خواهد بود. «روز گذشته جلسه ای اضطراری بین مدیران ارشد باشگاه برگزار شده و در آن، درباره سرنوشت نیمکت تصمیم گیری شده است. به گفته این رسانه، «هاشمیان فعلاً ابقا شده، اما این تصمیم موقتی است و نتیجه بازی با ذوب آهن تعیین کننده نهایی سرنوشت او خواهد بود.» در واقع هاشمیان از نظر شخصیتی محبوب و مورد احترام بازیکنان است، اما از نظر فنی هنوز اعتماد کامل مدیران را جلب نکرده است. منابع نزدیک به باشگاه می گویند، تصمیم نهایی درباره آینده او به بعد از بازی جمعه موکول شده، اما تمایل مدیران به تغییر، قابل انکار نیست.

▼ شایعه مدیرعاملی آذری جهرمی؛ از شایعه تا پاسخ تلگرامی

در حالی که رسانه ها و هواداران درباره وضعیت نیمکت بحث می کردند، شایعه ای غیرمنتظره فضای مجازی را فرا گرفت: محمدجواد آذری جهرمی، وزیر پیشین ارتباطات، قرار است مدیرعامل جدید پرسپولیس شود. نخستین بار «خبرورزشی» به نقل از منابع نزدیک به وزارت ورزش، این احتمال را مطرح کردند. براساس شنیده ها، برخی اعضای تأثیرگذار در بانک شهر از گزینه مدیرعاملی آذری جهرمی حمایت کرده اند. اما طولی نکشید که خود آذری جهرمی در کانال تلگرامی اش به این شایعه واکنش نشان داد. او نوشت: «مدیر ورزشی بیاورید بهتر است.» این جمله کوتاه اما معنادار، هم نشانه ای از رد رسمی پیشنهاد بود و هم تلویحاً تأیید کرد که چنین پیشنهادی مطرح شده است. رسانه ها در تحلیل این واکنش نوشتند که آذری جهرمی با وجود علاقه شخصی به فوتبال، تمایل چندانی به حضور مستقیم در ساختار باشگاه ندارد؛ مگر اینکه بتواند تغییری ساختاری ایجاد کند. یکی دیگر از گزینه ها، شخص پیمان حدادی است که در حال حاضر سرپرست باشگاه محسوب می شود. حدادی روز گذشته با اوسمار ویرا، مذاکره قابل توجهی داشت و شرایط طرفین در این جلسه اعلام شد. البته اوسمار از لیگ ژاپن و قطر هم پیشنهاد دارد که همین موضوع کار را برای پرسپولیس سخت کرده است؛ چرا که طبعاً شرایط کار در لیگ ایران که حتی یک زمین تمرین و ورزشگاه استاندارد ندارد، با کشورهایی چون ژاپن و قطر اصلاً قابل مقایسه نیست که طی دوده ده اخیر توانستند دو بار میزبانی جام جهانی برگزار کنند.

چهره

لیلی گیتار

دو سال پیش در دومین روز از آبان ماه، یکی از برجسته ترین نوازندگان گیتار و اولین زن در دنیا که موفق به اخذ درجه دکترا در رشته نوازندگی گیتار کلاسیک شد، درگذشت. لیلی افشار از ۱۰ سالگی با علاقه و استعداد وارد دنیای نوازندگی شد و از ۱۷ سالگی، پس از تحصیل در کنسرواتوارهای معتبر همچون بوستون و نیواگلند، دوره دکتری خود را در دانشگاه ایالتی فلوریدا به پایان رساند. زنی که آندرس سگویی، پدر گیتار کلاسیک، پیش بینی کرده بود روزی به نوازنده ای پرآوازه تبدیل خواهد شد. این پیش بینی درست از آب درآمد و لیلی افشار به یکی از نمادهای هنر کلاسیک در سطح بین المللی تبدیل شد. کنسرت های متعددی در ایران و کشورهای مختلف برگزار و جوایز معتبری هم دریافت کرد. جایزه استاد بر جسته دانشگاه ممفیس و جایزه بهترین نوازنده زن گیتار کلاسیک از جمله مهم ترین این جوایز هستند. او همچنین در جشنواره های معتبر موسیقی همچون جشنواره موسیقی اسپن و وینگمور هال لندن، به اجرای آثار بر جسته پرداخت. مسخ، ساغر مامان، گذار در نوا، ۲۴ کاپریچوی گویا و هزار و یک شب از جمله آلبوم های منتشر شده از افشار هستند. این نوازنده پرآوازه ایرانی، علاوه بر نوازندگی، در حوزه تدریس هم چند کتاب منتشر کرده است. در نهایت او در دومین روز از آبان ماه، پس از یک دوره بیماری درگذشت و در گیلان به خاک سپرده شد.

کتابخانه

زوال عشق و آرزو

رمان «مشتی غبار» به تازگی از سوی نشر نو منتشر و وارد بازار شده است. این کتاب با زبانی سرد و دقیق، به شکلی بی طرفانه زوال روابط انسانی و سقوط ارزش ها در جامعه معاصر را از خلال داستان تلخ یک زندگی زناشویی به تصویر می کشد. رمان «مشتی غبار» نوشته اولین و، داستانی عمیق و تلخ درباره زوال یک زندگی زناشویی است. زن داستان که از کسالت و یکنواختی زندگی خود رنج می برد، در جست و جوی فرار و سرگرمی، دست به دلبری از جوانی بی خاصیت می زند و بی خبر از تبعات کارش، زمینه نابودی زندگی شوهرش را فراهم می کند. اما آنچه رمان را فراتر از یک روایت ساده می کند، نمایش دقیق و بی طرفانه انحطاط شوهر است که نه صرفاً به خاطر خیانت زن، بلکه به دلیل فریب خوردن از آرزوها و پندارهای خود، به ورطه سقوط کشیده می شود. زبان سرد و توصیف های دقیق و بی قضاوت نویسنده، فضایی واقعی و ملموس ایجاد می کند که خواننده را وادار به تأمل می کند؛ نه با هدف همدلی با شخصیت ها، بلکه به عنوان مشاهده گری که نشاندهای درد اجتماعی و انحطاط فرهنگی را در جامعه معاصر می بیند. نشر نو، رمان «مشتی غبار» را در ۲۷۸ صفحه و به قیمت ۲۸۰ هزار تومان چاپ کرده است.

کتاب: مشت‌ی غبار
نویسنده: اولین و
انتشارات: نشر نو

تاریخ

صلح و ستفالی

اعتقاد صلح نامه وستفالی در ۲۴ اکتبر ۱۸۲۸، به جنگ ۳۰ ساله پیچیده و دامنه داری که از ۱۶۱۸ به صورت درگیری آلمان پروتستان افتادند، زمانی که طرفین از رمق افتاده، در ۱۶۴۱ به توافق مقدساتی برای مذاکره درباره راه حلی جامع جهت برقراری صلح رسیدند، بخش اعظم اروپای مرکزی ویران شده بود. دست کم نیم میلیون سرباز در نبردها کشته شده بودند و تلفات غیرنظامیان، به ویژه در آلمان که عرصه بیشتر نبردها بود، از این هم به مراتب بیشتر بود. برخی مفسران رقم تلفات را حدود یک چهارم جمعیت آلمان می دانند و برخی دیگر معتقدند که شاید دوسوم جمعیت آن کشور کشته شده باشند. در این پیمان همه کشورهای اروپایی جز بریتانیا و لهستان شرکت داشتند. وستفالی، نخستین پیمان صلح چندجانبه پس از رنسانس در اروپاست و الگو و پایه «جامعه ملل»، «سپس «سازمان ملل» متحد شد.